

ser går vid kroppen

h svensk vardagsrasism

FOTO: KRISTINA LINDQUIST

å intervjuer med adopterade barn och adoptivföräldrar.

ring, exotisering eller fetischisering.

– Sådant förekommer inte bara i intimsfären, men jag tror att det är mer smärtsamt där och här kommer vi också till den stora skillnaden mellan icke-vita adopterade och icke-vita invandrare.

Vilka strategier finns för att hantera det man utsätts för?

CT: – I min studie handlar det mest om att föräldrarna försöker skydda och stärka barnet. Motståndsstrategierna är väldigt individcentrerade och stannar inom familjen

och det finns en tanke om att det inte går att förändra samhället på ett kollektivt plan.

– Det förekommer fantasier om att göra mer konkret motstånd genom att kanske ställa sig upp och skrika att ”Du är rasist!” på bussen, men de realiserar sig stort sett aldrig.

TH: – Bland de adopterade själva finns i Sverige en liten grupp som märks i offentligheten och som identifierar sig med ursprungslandet eller med invand-

rargrupper från samma region eller kontinent. Strategin kan ses en slags identitetspolitik.

Vill ni åstadkomma några politiska resultat med boken?

CT: – Grunden för vår studie är antirasism. Men för att åstadkomma ett antirasistiskt samhälle så måste man erkänna rasismen och inte gömma sig bakom en färgblind utopi som inte är förverkligad ännu. Vi måste våga säga att kulturell och social ras fortfarande existerar – vill vi förändra detta

måste vi se strukturerna och jobba för att avskaffa dem.

TH: – När svenskar kallar sig antirasister så är det extremt kopplat till nazism, medan det talas om strukturell eller etnisk diskriminering i diskussioner om nationalstaten eller om migrations- och integrationspolitik. Det är som att det går att identifiera en viss procent infödda vita svenskar som är rasister och dem kan man utdefiniera från alla andra och bekämpa.

– Ett annat begrepp man inte talar om i Sverige är ”vithet”. Om folk mot förmodan nämner begreppen ”vit” eller ”icke vit” så refererar de nästan alltid till USA. Jag vet inget västerländskt språk där ras är så extremt tabu som i svenskan.

Kan det ligga en välvilja i att man undviker att tala om ras?

TH: – Välviljan finns absolut och kom ju som en reaktion på att Sverige, bortsett från nazityskland, var det land där det rastänkandet var mest institutionaliserat och praktiserat. Det mest kända uttrycket är ju tvångssteriliseringar. Problemet med den färgblindhet som ersatte rastänkandet är att den används för att dölja maktförhållanden. I slutändan blir det så att svenskhet är lika med vithet, vilket kanske är en extrem analys men jag tycker att det går att påstå det.

– Om man jämför med Frankrike och England, där det visserligen finns mycket rasism, så är det fullt möjligt för en icke-vit person att hävda att han eller hon är engelsman eller fransman utan att folk gör en stor sak av det, vilket är väldigt svårt i Sverige. Vitheten har både osynliggjorts och blivit svenskheten.

– För att gå tillbaka till frågan om svenskhetens gränser så skulle jag säga att den går vid kroppen. I vardagen är rastänkandet i Sverige fortfarande väldigt starkt.

EFTER INTERVJUN kommer ett mejl från Carina Tigervall, där hon vill klargöra en sak.

”När vi talade om ’färgblindhet’ som ett problem framstod det som att det var vänsterns antirasistiska rättvisetankar som var orsaken till att ras och vardagsrasism osynliggjorts.

I boken är förklaringsmodellen betydligt mer komplex. Vi antar att det är två positiva ideologier som smälter samman, dels vänsterns rättvisorienterade antirasism och dels den liberala tanken om grupptillhörighet som förtryck. När dessa två ideologier samsas i ett individcenterat (höger)samhälle får det till följd att ras helt enkelt osynliggörs som kategori, vilket ytterst gynnar förtryckarna och de gamla maktrelationerna kan upprätthållas.”

KRISTINA LINDQUIST

kristina.lindquist@arbetaren.se